

Végjelentés
„A Schmerling-provizórium története” c. OTKA pályázat (83777/K)
teljesítéséről

A programomban vállaltam a következőket:

1. Összegyűjtöm a magyarországi nagy levéltárakban és kéziratárakban a Schmerling-provizórium időszakához kapcsolódó legfontosabb forrásokat.
2. Feldolgozom a korszakkal kapcsolatban megjelent legfontosabb forrásokat (forráskiadványok, naplók, visszaemlékezések, levelezések, sajtó).
3. Feldolgozom a magyar és ausztriai szakirodalom eddigi eredményeit.
4. Kutatási eredményeimet konferenciákon bemutatom, publikációk formájában hasznosítom.
5. A kutatási időszak végére elkészítem a Schmerling-provizórium kormányzatának jellemzőit összefoglaló monográfia kéziratát.

Vállalásaim teljesítését a következőképp foglalom össze:

1. A következő **levéltári és kéziratári forrásokat** tekintetem át:

MNL Országos Levéltár: magyar udvari kancellária elnöki iratok (1860-1867), magyar királyi helytartótanács, elnöki iratok néhány kútfője (közigazgatási, sajtó, rendőrség, szervezkedések) (1860-1867), erdélyi kormányzóság elnöki iratai (1860-1867)

ÖStA Haus-, Hof- und Staatsarchiv: Jüngere Staatsrat, Gremial magyar vonatkozású iratai (1861-1867), Vorträge sorozat magyar vonatkozású iratai (1861-1867)

- 2-3. Áttekintettem és feldolgoztam a **nyomtatott forrásokat, ahogy a magyar és ausztriai szakirodalom** eddigi eredményeit is. A korabeli sajtóorgánumok közül a félhivatalos Sörgönyt és a Pesti Napló közleményeit gyűjtöttem össze 1860-1867 között.

- 4.a. A következő **konferenciákon** vettem részt a pályázati időszakban:

Nemzetközi konferencia:

- Többség – kisebbség, nyelvhasználat. Magyar-szlovák interetnikus kapcsolatok történeti és nyelvészeti megközelítésben c. konferencia, Selye János Egyetem, Komarno, 2012. dec. 14. Előadás címe: Nemzetiségi együttélés és nyelvi konfliktusok Magyarországon a Schmerling provizórium idején.

Nemzetközi rendezvényeken elhangzott előadások:

- Collegium Hungaricum előadás, Bécs, 2011. jan. 24. Az előadás címe: Die „wahre” Geschichte der Auffindung der ungarischen Krone, 1853

- Előadás a Friedrich-Alexander-Universität (Erlangen-Nürnberg, szervező Prof. Georg Seiderer, Deutsch-Ungarische Gesellschaft), Erlangen, 2012. okt. 22. Az előadás címe: Staatspolizei in der Donaumonarchie 1849-1867

- Előadás a lipcsei egyetem Institut für Ost- und Südosteuropäische Geschichte tanszékén (szervező prof. Wolfgang Höpken, Deutsch-Ungarische Gesellschaft), Lipcse, 2012. okt. 23. Az előadás címe: Staatspolizei in der Donaumonarchie 1849-1867

- MTA-Kolozsvár szervezésében előadás. Kolozsvár, 2014. dec. 11.

Az előadás címe: Megfigyelők és megfigyelték Magyarországon, 1849-1867

Magyarországi konferenciák:

- Kémek, ügynökök, besúgók 1. Az ókortól Mata Hariig. Vas Megyei Levéltár, Szombathely, 2011. jún. 3. Az előadás címe: Rendőrinformátorok a hadbíróóságok árnyékában. Haynau és Geringer ügynökei.

- Teleki László, az országgyűlés halottja. Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 2011. okt. 26. Az előadás címe: Teleki és a titkosrendőrség.
- Tudomány, kultúra, hagyomány: 200 éve született báró Eötvös József. Eötvös Kollégium, Budapest, 2013. szept. 3. Az előadás címe: „...optimismus és pessimismus közti folytonos oscillálás”. Eötvös József politikai programja a Schmerling-provizórium idején
- Politika és autonómia. MTA BTK Tört.tud. Intézet, 2013. szept. 24. Az előadás címe: Eötvös nemzetiségpolitikai nézetei – egy rendőrjelentés perspektívájából (1862)
- Deák és a nők. Női sorsok és szerepek Deák Ferenc környezetében. MNL Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2013. okt. 16. Az előadás címe: Deák és Vachott Sándorné Csapó Mária
- A falu jegyzőjétől a Bach-huszárokig. Közigazgatás-történeti műhelykonferencia 1800-1867. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, 2014. november 7. Az előadás címe: Hivatalvállalás a Schmerling-provizórium idején
- Hagyományfrissítés: Vörösmarty Mihály: Szózat. MTA BTK Irodalomtudományi Intézet, 2015. máj. 19. Az előadás címe: „Forradalmi tartalmú költemény”. A Szózat az 1850-1860-as évek kéziratos tiltott irodalmában. (Az elhangzott előadás szerkesztett változatának leadási határideje: 2016. május 1.)
- Tóth Zoltán Emlékkonferencia. Miskolci Egyetem, 2015. november 27. Az előadás címe: „...mindenkor mindent nemzetiség kérdésévé tesznek. Helyhatósági választások, etnikai, felekezeti és nemzetiségi választóvonalak erőterében (1867) (Az elhangzott előadás szerkesztett változatának leadási határideje: 2016. március 31.)
- A véreskezü kamasztól Ferencjóskáig: I. Ferenc József és a magyarok. MTA BTK Történettudományi Intézet, Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, 2015. december 2. Az előadás címe: Ferenc József, az önkényúr? (Az elhangzott előadás szerkesztett változatának leadási határideje: 2016. január 31.)

Egyéb rendezvényeken elhangzott előadások:

- Bűnbakkeresés, Magyar Történelmi Társulat Dél-Dunántúli csoportja tábora, Zánka, 2012. augusztus. Az előadás címe: Rendőrbesúgók nyomában...(1860-as évek)
- Községtől a nemzetig: A magyar nemzet előtörténete és születése. Széchenyi Társaság konferenciája, Magyar Nemzeti Múzeum, 2014. febr. 25. Az előadás címe: Programok a politikai nemzet egységének helyreállítására az 1860-1860-as években.

4.b. Kutatási eredményeimet a következő **publikációkban** tettem közzé:

Mindenekelőtt megjelentettem egy **monográfiát** „Zsandáros és policzájós idők”. Államrendőrség Magyarországon 1849-1867. címmel, melyben az 1860-as évek rendőrségi működését is elemeztem a megelőző évtized mellett. Emellett **6 olyan szaktanulmányt** publikáltam, amelyek kizárólag az 1860-as évek politikai viszonyairól szóltak. (A tanulmányok felsorolását lásd a publikációknál listázva.)

A már megjelent publikációk mellett a 2015-ben tartott három konferencián elhangzott előadás szerkesztett változatát elkészítettem, azok előreláthatólag 2016-ban fognak megjelenni.

Székelyudvarhelyen erdélyi és magyarországi kutatók összefogásának eredményeként jelenik meg **Székelyföld** történetének első átfogó összefoglalója három kötetben. E vállalkozás számára elkészítettem: „Birodalmi centralizáció és bürokratikus modernizáció szorításában” címmel az 1849 és 1867 közötti időszak **összefoglalóját 4 ív terjedelemben**. Várható megjelenés: 2016. március 16.

Kutatásaim részeredményeihez kapcsolódóan **két kismonográfia** kéziratát, illetve annak első változatát állítottam össze:

- Sajtóirányítás a Schmerling-provizórium idején (15 ív terjedelemben)
- Vasrendszer és Bezirkuralom, Székelyföld története 1849 és 1867 között (15 ív terjedelemben)

5. A tervezett monográfia állása

Összeállítottam a monográfia tartalomjegyzékét s az egyes fejezetek alapszövegeit. A fejezetek jelenleg különböző készültségi fokon állnak:

- A provizórium kormányzatának különféle programjai (kidolgozott)
- Közigazgatás (kidolgozott)
- Igazságszolgáltatás (első változat)
- Nemzetiségpolitika és nyelvpolitika (véglegesítéshez közel)
- Hivatalnoki kar (véglegesítéshez közel)
- Kormányzati propaganda – sajtó (véglegesítéshez közel)
- Kultúrpolitika (az első változat készítés alatt)
- A társadalom fegyelmezésének eszköztára: sajtó (véglegesítéshez közel)
- A társadalom fegyelmezésének eszköztára: egyházak (első változat)
- A társadalom fegyelmezésének eszköztára: rendőrség (véglegesítéshez közel)
- A társadalom fegyelmezésének eszköztára: egyesületi tevékenység ellenőrzése és korlátozása (véglegesítéshez közel)
- A kudarc okai (első változat készítés alatt)

2016-ban tervezem a Sajtóirányításról írott kismonográfiát véglegesíteni, s az év végére elkészíteni a „nagy” monográfia végleges kéziratát.

A Székelyföld történetének 1850-1860-as évekbeli szakaszával foglalkozó hosszabb összefoglalóm forrásgyűjtését kis mértékben tervezem még kiegészíteni 2017-ben, s utána azt is megjelentetni.